

2025

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI AKADEMİ GİRİŞ SINAVI

MEB-AGS ÖABT

PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK KONU ANLATIMLI

e-Kitaba ve video derslere
erişebilmek için
QR kodu okutunuz.

Fiziksel Kitap

HİBRİT
KİTAP

e-Kitap

Video Ders Hediye

ARTIFORCE, TÜBİTAK-TEYDEB Destek Programından yararlanılarak geliştirilmiştir (Proje No: 7230451).
Ürün/hizmet ile ilgili tüm sorumluluk Pegem Akademi Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Hizmetleri Tic. AŞ'ye aittir.

Komisyon

ÖABT Psikolojik Danışma ve Rehberlik Konu Anlatımlı

ISBN 978-625-6128-05-7

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: Eylül, 2024, Ankara

Yayın-Proje: Pegem

Dizgi-Grafik Tasarım: Berna Ardiç Arslan

Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

Değerli Okuyucularımız,

Elinizdeki bu kitap, MEB-AGS ÖABT Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Alan Bilgisi Testi (MEB-AGS ÖABT-Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik) kapsamındaki soruları çözmek için gerekli bilgi, beceri ve teknikleri edinme ve geliştirme sürecinde siz değerli okuyucularımıza kılavuz olarak hazırlanmıştır.

Kitabın hazırlanış sürecinde, sınav kapsamındaki temel alanlarda kapsamlı alanyazın taraması yapılmış, bu kitabın gerek MEB-AGS ÖABT gerekse gelecekteki meslek hayatınızda ihtiyacınızı maksimum derecede karşılayacak bir başucu kitabı niteliğinde olması hedeflenmiştir.

Detaylı, güncel ve anlaşılır bir dilde yazılan konu anlatımları, her ünite içeriği ÖSYM formatına uygun, çözümlü test sorularıyla pekiştirilmiştir. Ayrıca konu anlatımlarında verilen bilgi ve çözüm tekniklerine ek olarak uyarı kutucuklarıyla önemli konulara dikkat çekilmiştir.

Yoğun bir araştırma ve çalışma sürecinde hazırlanmış olan bu kitapla ilgili görüş ve önerilerinizi pegem@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da 0538 594 92 40 numaralı telefona WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Geleceğimizi güvenle emanet ettiğimiz siz değerli öğretmenlerimizin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine katkıda bulunabilmek ümidiyle...

PEGEM Akademi

Kitabın içeriği, MEB'in yapacağı program değişikliği veya buna bağlı olarak ÖSYM'nin sınav içeriğinde yapacağı değişiklik durumunda, kitabın dijital hâlinde (aktivoasyon geçerlilik süresince) güncellenerek siz değerli adaylara sunulur.

TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

- 1 Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2 Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlayabilir.
- 3 Konu sonu testlerini çözebilir.

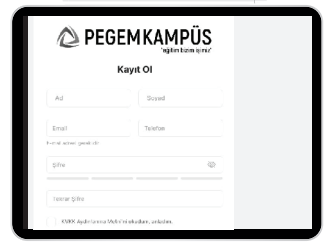
Detaylı anlatım için QR kodu okutunuz.

Yapay zekânın öğrenme analizinizi yapabilmesi için interaktif içeriklere etkileşim bırakmanız gerekmektedir. Etkileşim bırakmak için testlerde yer alan cevap seçeneklerini sistem üzerinde işaretlemeniz gerekmektedir. Böylelikle yapay zekâ bırakılan etkileşimler sonrasında sizlerin başarı durumlarını tespit ederek eksik tespitinizi güçleştirecektir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve içeriklere erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

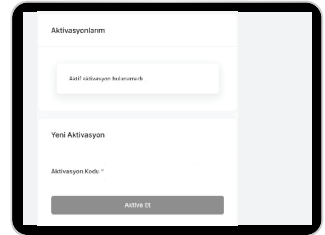
1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna **arti.pegem-kampus.com** yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

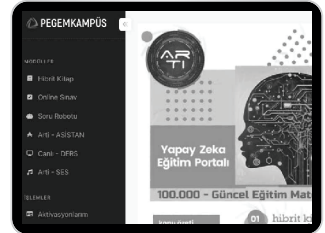
2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan "**Aktivasyonlarım**" sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

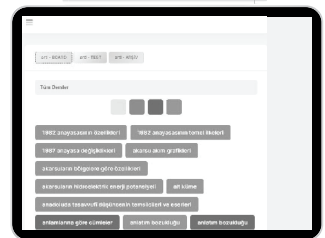
3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen "**Hibrit Kitap**" sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

4. Adım Yapay Zekâ Asistan

Hibrit kitaptaki işaretlemelerinizi doğrultusunda eksik tespitinizi yapabilmek için menüdeki "**Arti-Asistan**" sekmesine tıklayabilirsiniz. Eksiklerinizi tamamlamak ve daha fazla içerik görmek için pegemkampus.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın için kapağında yer almaktadır. Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

1. Bölüm Temel Kavramlar

Psikolojide Temel Kavramlar.....	1
Psikolojinin Amaçları.....	1
Psikolojide Ekoller ve Yaklaşımlar.....	1
Psikolojinin Alt Dalları.....	4
Davranışın Fizyolojik Temelleri.....	6
Duyum ve Algılama.....	13
Algı.....	15
Zekâ Gelişimi ve Kuramları.....	18
Modern Zekâ Yaklaşımları.....	20
Güdülenme.....	23
Kişilik.....	24
Kişilik Kuramları.....	25
Sosyal Psikoloji Temel Kavramlar.....	34
Sosyal Uyum.....	34
Tutum.....	38
Sosyal Algı.....	40
Çözümlü Test.....	43
Cevaplı Test.....	46
Kaynakça.....	49

2. Bölüm Psikolojik Danışma Kuramları

Kuram Nedir?.....	50
Psikanalitik Kuram.....	51
Analitik Terapi.....	59
Bireysel Psikoloji.....	65
Varoluşçu Terapi.....	71
Birey Merkezli Terapi.....	78
Gestalt Terapi.....	82
Davranışçı Terapi.....	90
Bilişsel Terapi.....	95
Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi.....	103
Transaksiyonel Analiz Kuramı.....	110
Gerçeklik Terapisi.....	114
Çözüm Odaklı Kısa Süreli Terapi.....	120
Feminist Terapi.....	125
Öyküsel (Anlatımsal) Terapi.....	129
Duygu Odaklı Terapi.....	133
Aile Danışmanlığında Önemli Kuramlar.....	138
Çözümlü Test.....	144
Cevaplı Test.....	147
Kaynakça.....	150

3. Bölüm Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri

Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri.....	152
Terapötik Beceriler.....	152
Yapılama.....	152
Yakından İlgilenme.....	153
Konuşmaya Açık Davet.....	153
Asgari Düzeyde Teşvik.....	154
Duygu Yansıtması.....	155
İçerik Yansıtması.....	156
Kişiselleştirme.....	156
Özetleme.....	157
Paylaşırma.....	158
Bağlama.....	159
Sessizlik.....	159
Destek Olma ve Cesaretlendirme.....	159
Yorumlama.....	160
Çıkarımsama Tepkisi.....	160
Terapötik Koşullar.....	160
Empati.....	160
Saygı.....	161
Saydamlık.....	162
Somutluk.....	163
İlişkinin Şimdi ve Buradalığı.....	164
Kendini Açma.....	164
Yüzleştirme.....	165
Psikolojik Danışma Süreci.....	166
Danışanla İlişkinin Kurulması.....	167
Danışanın Probleminin Değerlendirilmesi.....	167
Psikolojik Danışmada Amacın Oluşturulması.....	171
Stratejilerin Belirlenmesi ve Müdahalelerin Seçimi.....	172
Sonlandırma ve İzleme.....	174
Sevk Etme.....	174
Danışmanlık Stratejileri.....	175
Çözümlü Test.....	177
Cevaplı Test.....	180
Kaynakça.....	182

4. Bölüm Davranış ve Uyum Problemleri

Davranış Problemleri.....	183
Kaygı Bozuklukları	183
Saplantı ve Zorlantı Bozukluğu	188
Bedensel Belirti Bozuklukları ve İlişkili Bozukluklar	192
Öze Yabancılaşma Kişisizleşme/ Gerçekdışılama Bozukluğu	194
İki Uçlu ve İlgili Bozukluklar ve Depresif Bozukluklar	195
Major Depresif Bozukluk Tanı Kriterleri (DSMV) ...	196
Şizofreni Spektrumu ve Diğer Psikotik Bozukluklar	198
Kişilik Bozuklukları	201
Cinsel Bozukluklar.....	211
Organik Ruhsal Bozukluklar	212
Madde ile İlişkili Bozukluklar ve Madde Bağımlılığı Bozuklukları.....	213
Nörogelişimsel Bozukluklar	214
Beslenme ve Yeme Bozuklukları	224
Uyku Bozuklukları	226
Diğer Problemler.....	227
Çözümlü Test.....	228
Cevaplı Test	233
Kaynakça.....	236

5. Bölüm Bireyi Tanıma Teknikleri

Bireyi Tanıma Teknikleri.....	238
Psikolojik Testler.....	239
Psikolojik Testlerin Tanımı	240
Psikolojik Testlerin İşlevleri.....	241
Psikolojik Testlerin Sınıflandırılması	241
Çeşitli Psikolojik Testler.....	242
Yeteneklerin Ölçülmesi.....	243
İlgilerin Ölçülmesi	246
Tutum ve Değerlerin Ölçülmesi.....	247
Kişiliğin Ölçülmesi.....	248
Projektif Testler	249

Test Teknikleri.....	252
Maksimum Performans Testleri.....	252
Davranış Testleri.....	254
Test Dışı Teknikler	258
Gözleme Dayalı Teknikler	258
Kendini Anlatma Teknikleri.....	265
Başkalarının Görüşlerine Dayalı Teknikler	273
Etkileşime Dayalı Teknikler.....	279
Diğer Teknikler.....	283
Kaynakça.....	287
Çözümlü Test.....	288
Cevaplı Test	294

6. Bölüm Grupla Psikolojik Danışma

Giriş	297
Grup Türleri	301
Grubun Planlanması ve Oluşturulması.....	305
Grubun Evreleri.....	309
Başlangıç Evresi	310
Geçiş Evresi.....	311
Eylem Evresi.....	313
Sonlandırma Evresi	314
Grup Üyeleri ve Üyelerde Zor Davranışlar	314
Grupla Psikolojik Danışmada Liderlik	317
Grupla Psikolojik Danışmada Terapötik Beceriler	322
Grupla Psikolojik Danışmada Etik	325
Grupla Psikolojik Danışmada Etkinlikler	327
Kaynakça.....	329
Çözümlü Test.....	330
Cevaplı Test	333

7. Bölüm Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı

Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığına Giriş.....	337
Kariyer Gelişimini Etkileyen Faktörler	338
Psikolojik Faktörler	338
Sosyolojik Faktörler.....	344
Cinsiyet	344
Politik ve Ekonomik Faktörler.....	345
Mesleki Gelişim ve Kariyer Danışmanlığı Kuramları.....	346
Özellik-Faktör Uyumlu Kuramlar.....	346
Psikodinamik Yaklaşımlar.....	354
Karar Kuramları.....	362
Gelişimsel Yaklaşımlar.....	364
Sosyal Bilişsel Kuramlar	374
Kariyer Danışmanlığında Yeni Modeller	379
Kariyer Danışmanlığında Ölçme ve Değerlendirme	382
Çözümlü Test.....	385
Cevaplı Test	390
Kaynakça.....	393

8. Bölüm Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Araştırma

Bilim.....	394
Bilimin Tanımı ve Tarihsel Arka Planı.....	394
Bilimin Özellikleri	395
Bilimin İşlevleri	396
Bilimsel Araştırma Süreci.....	396
Bilimsel Araştırma Türleri.....	397
Betimsel Araştırmalar	397
Deneysel Araştırmalar	397
Korelasyonel Araştırmalar	398
Veri Türleri ve Verileri Elde Etme Yolları.....	400
Evren ve Örneklem	401
Ölçme Aracında Bulunması Gereken Özellikler	402
İstatistik ve Bilim.....	405
Çözümlü Test.....	412
Cevaplı Test	416
Kaynakça.....	417

9. Bölüm Meslek Etiği ve Yasal Konular

Etik, Ahlak, Meslek Etiği	418
Etik, Ahlak ve Hukuk Kuralları Arasındaki İlişkiler	419
Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Etik	420
Psikolojik Danışmada Etik İlkeler	421
Psikolojik Danışmanların Etik İlkelerinin Kaynakları.....	422
Psikolojik Danışmada Etik Standartlar	422
Genel Standartlar	422
Psikolojik Danışma İlişkileri	423
Ölçme ve Değerlendirme	425
Araştırma ve Yayın.....	426
Konsültasyon	426
Mesleğe Hazırlık.....	427
Özel Çalışma	427
Personel Yönetimi	428
Psikolojik Danışmada Sözleşme ve Bilgilendirilmiş Onay	428
Psikolojik Danışma Sürecinde Etik İnkilemler	429
Etik Karar Verme Kuramları	429
Etik Karar Verme Modelleri	431
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Etik Yönergesi	432
Kaynakça.....	436
Çözümlü Test.....	437
Cevaplı Test	440

PSİKOLOJİDE TEMEL KAVRAMLAR

PSİKOLOJİNİN AMAÇLARI

Diğer bilim dallarında olduğu gibi psikolojinin de temel birtakım amaçları vardır. Psikoloji bu amaçlar çerçevesinde insan davranışının temellerini anlamaya çalışır. Bu amaçların neler olduğunu kısaca ele alalım.

Betimleme: Davranışları betimlemek psikolojinin ilk ve en temel amacıdır. Betimleme, davranışların tanımıdır. Davranışların keşfedilerek tanımının yapılması betimlemenin ilk aşamasıdır.

ÖRNEK

"Davranış nedir? Uyarıcı nedir?" gibi sorular sorularak bunların tanımı yapılmaya çalışılır. Bu betimlemelerden sonra tanımlanan kavramlar sınıflandırılır ve son aşamada ise kavramlar arasındaki sebep-sonuç ilişkileri ortaya konulur.

Açıklama: Burada kuramların derinlemesine izahı ve kuramsal ilke ve yasaların açıklanması söz konusudur.

ÖRNEK

Örneğin, olaylar beklediğinizden farklı geliştiğinde neden gülersiniz? Hangi şartlar kişiyi intihara yönlendirir? "Davranışın nedenleri nelerdir?" gibi soruları cevaplar.

Yordama (Öngörü): Yordama, olayların önceden tahmin edilmesidir. Yordama, araştırma sonuçlarına dayanarak yapılabilir. Yordama; yasa ve ilkelerde, kuramlarda belirtilen ilişkiler kullanılarak da yapılabilir.

ÖRNEK

Sınıf arkadaşınızın utangaç olduğuna inanıyorsanız, proje sunumu için kalabalık sınıfın önünde konuşması gerektiğinde arkadaşınızın çok rahatsız olacağını tahmin edersiniz.

Kontrol: Yordama sayesinde (yani olaylar, davranışlar önceden kestirilerek) olaylar veya davranışlar kontrol altına alınmaya çalışılır.

ÖRNEK

Psikoloji kuramlarından bazıları insanlara psikolojik faktörleri nasıl kontrol altında tutup sigara içmek gibi sağlıklı davranışlardan uzak durabileceklerini öğretir.

PSİKOLOJİDE EKOLLER VE YAKLAŞIMLAR

Psikolojinin Tanımı

Psikoloji, psyche (nefes, ruh, zihin) ve logos (düzenli söz, bilgi) kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Kelime anlamı "ruh bilgisi"dir. Ancak değişik tanımlar verilmesine rağmen o, en genel anlamda "insan davranışlarını ve zihinsel süreçleri ile birlikte bunların altında yatan nedenleri inceleyen bilim dalıdır."

Tarihsel Süreç

1879'da Alman Psikolog Wilhelm Wundt tarafından Leipzig'de kurulan psikoloji laboratuvarı ile psikoloji, deneysel bilim dalı olma unvanını kazanmıştır. İlk psikoloji deneyleri burada yapılmıştır. Daha sonra Avrupa'nın değişik yerlerinde ve Amerika'da da birçok psikoloji laboratuvarı açılmıştır.

Psikoloji felsefeden ayrılıp bağımsız bir bilim hâline geldikten sonra - kısmen de olsa- bazı filozofların düşünce biçimlerinin etkisinde kalmıştır. Sistem ve ekol olarak gelişen psikoloji akımları ortaya çıkmıştır. Ekoller genellikle tek yanlı görüşlerdir. İncelemek istedikleri konuyu temel öğeler açısından ele alırlar. Determinist anlayıştadılar.

Yapısalcılık

Temsilcileri Wundt ve Titchener'dir. 1879'da Wilhelm Wundt'un psikoloji laboratuvarını kurması ile deneysel psikolojinin temelleri atılmıştır. Wundt, ilk çalışmalarında duyu ve imgeleri araştırmıştır. O ve onu takip edenler karmaşık zihinsel yaşantıların yapısını incelemeye çalışmışlardır. Bu nedenle bu ekole yapısalcılık denir. Örnek aldıkları bilim dalı kimyadır. Kimyada, nasıl bileşik maddelerin yalın elementlerden oluştuğu çözümlenme ile anlaşılabiliriyorsa karmaşık bilinç olaylarının yapısal açıdan çözümlenmesi ile de psikik olayların daha iyi anlaşılabilir olduğunu ileri sürmüşlerdir. Onlara göre psikolojinin amacı, bilincin karmaşık yapısını çözümlenmek, zihnin en yalın öğelerini araştırmak ve bunlar arasındaki ilişkileri bulup yasal hâlinde formüle etmektir. Artık duyumlar, algılar, anılar laboratuvarında incelenmeye başlanmıştır.

Temel varsayımları;

- ✓ İnsan zihni çeşitli bilinç öğelerine ayrılmıştır.
- ✓ Psikolojinin konusu bilinçtir. Amacı ise bilince ait öğeleri belirlemek ve çözümlenmektir.
- ✓ Bunun için "içe bakış" yöntemi kullanılmaktadır. İçe bakış yöntemi, deneklere verilen bir uyarıcıya tepkilerini anlatmasına dayalı bir yöntemdir. Subjektif bir yöntem olduğundan eleştirilmiştir.
- ✓ İnsan davranışları kontrollü koşullarda gözlenmelidir.
- ✓ İçsel duygular, sezgiler ve düşüncelere odaklanır.

Fonksiyonalizm (İşlevselcilik)

William James, James B. Angeli ve John Dewey gibi Amerikan filozoflarının ve eğitimcilerinin oluşturduğu ekoldür. Fonksiyonalistler, yapısalcıların görüşlerine karşı çıkmışlardır. Onlara göre bilincin ne olduğundan çok, ne için olduğunu bilmek önemlidir. Yani bilincin amacı ve işlevini bilmek asıl amaç olmalıdır. Bunlara göre insan davranışlarını anlamak için sadece bilinç olaylarını çözümlenmek yoluyla incelemek yeterli değildir. Bilinç incelenmelidir ama bunun yanında insanın çevresine uyumunda yardımcı olacak, öğrenme gibi uyum davranışları da incelenmelidir. İşlevselciler davranışı, çevreye uyum süreci olarak tanımlamışlardır. Bu ekolün amacı algılama, düşünme, duygulanma gibi içsel eylemlerin, hayatta karşılaşılan çeşitli problemlerin çözümlenmesine nasıl yardım ettiğini açıklamaktır. İşlevselciler eylem ve yararcılığa dönüktür. Fonksiyonalistler, yöntem olarak iç gözlem ve gözlemi kullanmışlardır. Davranışları, özel olarak da öğrenmeyi açıklamaya çalışmışlardır.

Temel varsayımları;

- ✓ Zihinsel süreçleri yaşayan organizmaların kendilerini çevrelerine uyum sağlayıcı bir iş görmesi bakımından ele almıştır.
- ✓ Zihin ve davranışın işlevleri üzerinde durulmalıdır. Zihinsel yapıdan çok zihnin işlevi üzerinde dururlar. Öğrenme, motivasyon, problem çözme gibi çevreye uyumu kolaylaştıran konular üzerine çalışırlar.
- ✓ Psikolojinin gündelik hayata uygulanmasına önem verirler. İçe bakış yöntemi kullanırlar.
- ✓ Kişiliği ve davranışı çevreye uyum süreci olarak ele alırlar.

- ✓ Davranışların incelenmesini beyin, sinir sistemi ve beyin hücreleri (nöronlar) arasındaki sinaps bağlarına göre ele alırlar.

Davranışçı Yaklaşım

Davranışçılığın temel ilkeleri 1913 yılında John B. Watson (1878-1958) tarafından formüle edilmiştir. 1913 yılında yapısalcılık ve işlevselciliğe karşı kökten bir tepki hareketi olarak ortaya çıkmıştır. Bilincin iç gözlem yöntemi ile incelenmesine kuşku ile bakmışlardır. Bilinç hâllerinin değil, gözlenebilir durumların yani davranışların incelenmesi gerektiğini savunmuştur. Davranışçılara göre psikolojinin bilim olabilmesi için gözlenebilir, ölçülebilir fenomenlerin doğa bilimlerinde kullanılan objektif ve bilimsel yöntemlerle incelenmesi gerekir. Davranışçılar gerek yapısalcıların gerekse de işlevselcilerin kullandıkları içe bakış yönteminin kullanılmasını bilimsel yöntemeye aykırı bulmuşlardır. Önde gelen temsilcileri Watson, Pavlov, Thorndike ve Skinner'dir.

Temel varsayımları;

- ✓ İçe bakış yöntemini tümüyle reddeder. Doğal ve sistematik dış gözlem yapar.
- ✓ Psikoloji bir doğa bilimidir ve subjektiflikten çıkıp objektif temeller üzerine oturtulmalıdır.
- ✓ Sadece gözlenebilir davranışlar incelenmelidir.
- ✓ Davranışlar Uyarın- Tepki (U-T) zinciri içinde incelenir.
- ✓ İnsan belirli uyarılara tepki veren bir makine gibidir.
- ✓ Davranışların neden oluştuğuna değil, nasıl oluştuğuna bakılmalıdır.
- ✓ Öğrenme psikolojisine önemli katkılar yapmışlardır.

Psikanalitik Yaklaşım

Sigmund Freud (1856-1939), Alfred Adler (1856-1939), Carl Gustav Jung (1875-1961), Erik Erikson (1902-1994)'un temsilciliğini yaptığı bu yaklaşıma göre bilinç olaylarını incelemek, ruhsal olayların içeriğini anlamak için yeterli değildir. Psikanalize göre psikoloji, bilinç dışını kendisine konu olarak almalı ve bilinç dışının incelenmesi psikolojinin temel uğraş alanı olmalıdır. Freud ve arkadaşları, psikoz ve nevrozların çoğunun, kişinin çocukluktan itibaren tatmin edilmemiş olan arzu ve ihtiyaçlarının baskı altına alınmasından, bilinç dışına itilmesinden meydana geldiğini öne sürmüşlerdir.

Temel varsayımları;

- ✓ İnsan davranışlarının temel nedeni bilinç dışıdır.
- ✓ Önemli olan bilinç dışındaki unsurların açığa çıkarılmasıdır.
- ✓ Zihnin bölümleri id, ego ve süperegodur. *İd*; "ilk arzuları" (cinsellik, saldırganlık, açlık vs.) saklayan, *süperego*; içselleştirilmiş norm, ahlak ve tabuları kapsayan ve *ego*; bu iki bölümün arabulucusu ve kendilik duygusuna yol veren bölümdür.
- ✓ İnsanoğlunun doğuştan getirdiği iki temel dürtüsü vardır; cinsellik ve saldırganlık.
- ✓ Hastalarla terapi esnasında "aklınıza ilk gelen şeyi söyleyin" yönergesinin verildiği *serbest çağrışım* yöntemini kullanmıştır.
- ✓ Psikoseksüel gelişim kuramına göre insanın kişilik gelişimi oral, anal, fallik, latent ve genital evre olmak üzere beş evrede tamamlanır.

Gestalt Yaklaşımı

Max Wertheimer, Kurt Kofka, Kurt Lewin gibi Alman psikologlarından oluşan psikoloji ekolüdür. Algı ve bellek konusunda incelemeler yapmışlardır. İç gözlem, gözlem ve deney yönteminden yararlanmışlardır. Görüşleri özellikle eğitim alanında kullanılmıştır. Gestalt psikolojisinin temsilcileri davranışların bir bütün olduğunu, bunun parçalara ayrılamayacağını savunmuşlardır. Gestalt psikolojisine göre parçaların bir bütünlük içinde anlam kazanması önemlidir. Örneğin bir tablo, tuval, boya ve renklerin toplamından çok daha farklı bir şeydir. Tek tek anlamı olmayan parçalar bütünlük hâlinde anlam kazanır.

Temel varsayımları;

- ✓ Yapısal ve davranışçı düşüncelere bir tepkidir.
- ✓ İlgı, algı, düşünme, kavrama gibi süreçler irdelenmelidir.
- ✓ Davranış tek tek değil, bütün içinde incelendiğinde anlaşılabilir.
- ✓ Bütün kendisini oluşturan parçalardan farklı bir anlama sahiptir.
- ✓ Ruhsal olayların meydana gelmesinde bütünlüğü hâkim unsur saymışlardır. Psikolojinin de bu bütünlükle uğraşması gerektiğini savunmuşlar.
- ✓ Algı ve öğrenme konuları üzerinde durmuşlardır.

İnsancıl (Hümanistik) Yaklaşım

Çağdaş bir psikoloji akımıdır. Temsilcileri arasında Carl Rogers (1902-1987), Abraham Maslow (1908-1970), Charlotte Bühler (1893-1974) yer alır. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Amerikan psikolojisinde kendini iyice hissettirmiş ve dünyaya yayılmıştır. Varoluşçu felsefeden etkilenmişler ve bu felsefi görüşü büyük çapta benimsemişlerdir. Bu yaklaşıma göre insan, özü itibarıyla evrendeki en değerli varlıktır. Varoluşçu felsefenin ilkelerini benimseyen hümanistik yaklaşıma göre, yaşamın belirleyicileri insanın geçmişi ve içsel dürtüleriyle sınırlandırılmaz.

Temel varsayımları;

- ✓ İnsan doğasını olumsuzlayan yaklaşımların aksine; insanın "iyi" olduğunu söyler.
- ✓ Benlik algısı bireyin kişiliğini ve davranışlarını belirleyen önemli bir unsurdur.
- ✓ Birey kendini gerçekleştirmek ister.
- ✓ Davranışların temelinde ihtiyaçlar vardır.
- ✓ Eğitim öğrenci merkezli olmalıdır. Bireylerin potansiyellerinin ortaya çıkarılmasına ve kişisel gelişime yardımcı olunmalıdır.
- ✓ Algı ve benlik kavramları üzerinde dururlar.
- ✓ Geçmiş ya da gelecek değil, içinde yaşanılan an önemlidir.

Bilişsel (Kognitif) Yaklaşım

1950'lerden itibaren gündeme gelir. Bilişsel (Kognitif) psikologlar, insanı pasif bir yaratık olarak değil; algılayan, uyarıcıları işleyen, anlamlandıran aktif bir sistem olarak görmüşlerdir. Çünkü onlara göre insanı diğer canlılardan ayıran en belirgin özellik, insanın gelen uyarıcıları işleyebilme, anlamlandırabilme yeteneği olmuştur. Bilişsel yaklaşım, nesnel yöntemlerle deneysel olarak bireyin zihninde yer alan bilişsel süreçleri inceler, bireyin dış dünyayı nasıl içselleştirip "iç dünya" olarak temsil ettiğini anlamaya çalışır. Çağdaş bilişsel yaklaşım içerisindeki bilgi işleme kuramı, insan zihnini çeşitli programlara göre bilgi edinmek, bilgiyi işlemek, depolamak ve kullanmak üzere tasarlanmış gelişmiş bir bilgisayar sistemi olarak ele alır.

Temel varsayımları;

- ✓ İnsanın bilgiyi işleme süreçleriyle ilgilenmişlerdir.
- ✓ Zihinsel süreçler doğrudan gözlenirse de davranışlar yoluyla dolaylı olarak tahlil edilebilir.
- ✓ Gözlemlenebilir olan davranışlar gibi doğrudan gözlemlenemeyen zihinsel süreçler de incelenebilir.
- ✓ İnsan pasif bir yapı değil, anlamlandıran ve şekillendiren aktif bir sistemdir.

Biyolojik Yaklaşım

Temsilcileri Mayer ve Hebb'dir. Biyolojik yaklaşım davranışın ve zihinsel süreçlerin altında yatan nörobiyolojik süreçleri açıklamaya çalışır. İnsan davranışları biyolojik ve nörolojik temellere dayanarak açıklanır. Biyolojik yaklaşım, davranışı, beden içerisinde gerçekleşen elektriksel ve kimyasal olaylarla ilişkilendirmeye çalışır. Mayer ve Hebb'in üzerinde yapılan çalışmalarla beynin farklı bölümlerinin hangi davranışlardan sorumlu olduğu açıklanmaya çalışılır.

Temel varsayımları;

- ✓ Bir organizmanın çalışması fiziksel yapıya ve biyokimyasal süreçlere bağlıdır.
- ✓ Davranışı; genlerin, beynin, sinir sisteminin ve endokrin sisteminin işleyişi ile açıklamaya çalışır.
- ✓ Deneyim ve davranışlar sinir hücreleri arasındaki kimyasal ve elektriksel aktiviteler ile açıklanır.

Ekolojik Yaklaşım

Amerikalı psikolog Urie Bronfenbrenner'in (1979, 1986, 1994) ekolojik yaklaşımı; dış etkinin en yakın olandan, en uzak olana kadar uzanan, birbiriyle bağlantılı 5 düzeyini ya da gelişime yönelik bağlarını tanımlar.

Bireysel gelişmeyi anlamak için Bronfenbrenner; çocuğu, içinde geliştiği çoklu çevreler ya da ekolojik sistemler bağlamında ele almalıyız. Bu, ev ortamının oluşturduğu en yakın çevre ile başlar, dışarı doğru, okul sistemi gibi daha geniş çaplı kurumlara açılır ve nihayet evi, okulu ve çocuğun yaşamındaki gözle görülür her şeyi etkileyen kültürel ve sosyo-tarihsel örüntüleri ve koşulları kapsama alır.